

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Sayın Dr. Bekir PAKDEMİRLİ tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Murat ÇEPNİ

İzmir Milletvekili

Bilindiği üzere Mayıs ayı itibariyle Doğu Karadeniz'de çay sezonu başlar. Bu yıl iklim koşullarından dolayı geç başlayacak olan çay sezonuna üreticiler birçok sorun ve soru ile girmektedir. Çay tarımında üreticinin çıkarlarını korumakla mükellef olan ÇAYKUR'un çayını satamaz hale geldiği ve büyük bir borç batağında olduğu haberleri çay üreticilerini derinden etkilemektedir. 1 yılda 3 kez genel müdürü değiştirilen, önceki Genel Müdürü Ekrem Yüce'nin AKP'den Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanı seçildiği ÇAYKUR, 42 milyon lira kâr beklerken, rekor zarara imza attı. 2017'de 267.6 milyon lira zarar eden ÇAYKUR, bu zararını yaklaşık 3'e katladı ve tam 657 milyon 86 bin lira zarara uğradı. ÇAYKUR'un zararıyla günlük 350 ton yaş çay işleyebilecek 6 fabrika yapılabilir.

ÇAYKUR Faaliyet Raporu'nda, "2018 yılı programında 42.3 milyon TL kâr öngörülmüş olmasına rağmen, 2018 yılı faaliyet dönemi 657 milyon 86 bin 397 TL zarar ile kapatılmıştır" ifadeleri yer aldı. ÇAYKUR, 2018'de rekor zarara imza atarken, AKP'nin de yerel seçim döneminde propaganda için dağıttığı çaylarını devlet kurumu ÇAYKUR'dan almadığı da ortaya çıktı. ÇAYKUR Faaliyet Raporu'nda kuruluşun varlık ve kaynaklarının 2017'e göre yüzde 4.54 oranında arttığı vurgulanarak, "Öz kaynaklar yüzde 27.27 azalmış, yabancı kaynaklar ise yüzde 29.59 oranında artmıştır" denildi. Ayrıca çay tarımı ile ilgili verilerde son üç yılda ÇAYKUR'un yaş çay alımı ve kuru çay üretimindeki payının % 50'nin altına düşerek, özel sektörün piyasada belirleyici olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum ÇAYKUR'un bilinçli olarak zarara uğratarak, sonrasında da zarar gerekçesiyle özelleştirileceği kanaati yaratmaktadır. Halihazırda çay piyasasında faaliyet yürüten LİPTON'dan sonra dünyada kahve sektörünün tekellerinden biri olan ABD'li Jacobs şirketinin de OF ÇAY'ı satın olarak çay sektörüne girmesi, ÇAYKUR'un Türkiye Varlık Fonu'na devredilmesi özelleştirme ile ilgili kaygıları arttırmıştır.

Diğer taraftan birkaç sene önce duyurusu yapılan çayda organik gübre kullanımına geçişle ilgili hala hiçbir düzenleme, açıklama yapılmamış olması sektördeki bir başka muammadır. Organik gübre

11710

kullanımına geçilecek mi, ne zaman geçilecek, geçiş sürecinde üreticinin uğrayacağı gelir kaybı kim tarafından nasıl hangi yolla karşılanacak gibi birçok soru hala cevapsızdır. Çay tarımında uzun yıllardır özel şirketler faaliyet yürütmesine rağmen ve son yıllarda piyasada ÇAYKUR'u geçerek % 50'den pay almalarına rağmen, hala ÇAY KANUNU hazırlanmamıştır. Piyasada özel şirketler tam bir keyfiyet içinde faaliyet yürütmekte, devlet tarafından açıklanan TABAN FİYAT uygulamasına riayet etmemekte, üreticiden aldıkları yaş çayın bedelini ödemede uzun vadeler koymakta, yaş çay bedeli olarak kendi ürettikleri kuru çayı piyasa değerinden fiyatlandırarak aynı olarak ödemekteler. Daha önceki yıllarda yaş çay taban fiyatı çay tarımı başlamadan en geç Mayıs ayında açıklanmasına rağmen birkaç senedir yaş çay taban fiyatı geç açıklanmakta ve özel sektörün keyfi fiyatlandırmasına yol açmaktadır. Ayrıca her yıl yaş çay alım yöntemi değiştirilerek üretici bunaltılmakta, yörede ifade edildiği gibi "ver kurtul" demek zorunda bırakılarak, elindeki yaş çayı düşük fiyata özel şirketlere satmak zorunda bırakılmaktadır.

Bu bağlamda;

- 1- 2019 yaş çay taban fiyatı ne zaman açıklanacaktır. Bu konuda bir çalışma var mıdır? Ekonomik krizden dolayı yaş çay paralarının ödenmesinde zorluk yaşanacak mıdır?
- 2- ÇAYKUR'un mevcut zararı ne kadardır? ÇAYKUR'un zarar etmesinin nedenleri nelerdir? ÇAYKUR çayını neden satamamaktadır? ÇAYKUR'un sürekli zarar etmesi ile ilgili yasal ve idari bir soruşturma mevcut mudur, yoksa açmayı düşünüyor musunuz?
- 3- Çay kanunu çıkarılması için bir çalışma var mıdır? Varsa taslak kanun neden kamuoyuna açıklanmamaktadır? Çay üreticileri kanun hazırlıkları konusunda bilgilendirilecek mi, onların görüşleri alınacak mıdır?
- 4- ÇAYKUR'un Türkiye varlık Fonu'na devri ile gündeme gelen, ÇAYKUR'un devletin bazı borçlarına karşılık ipotek edildiği iddiası doğru mudur? Yasal mevzuat gereği, ÇAYKUR'un bu yolla satılması mümkün müdür?
- 5- ÇAYKUR'un, çay tarımından en büyük kuruluş olmasına rağmen piyasada sürekli payının gerilemesinin nedeni nedir? Bu özel şirketlerin önünü açmak için yapılan bilinçli bir politika mıdır?
- 6- Türkiye'ye kaçak ve yasal yoldan ne kadar çay ithal edilmektedir? Yerli üretimin korunması için, çay ithalatının zorlaştırılması için düzenlemeler yapmayı düşünüyor musunuz?
- 7- Çay tarımında organik gübre kullanımına geçiş projesinden son durum nedir? Proje iptal mi edildi? Edilmediyse bununla ilgili nasıl bir düzenleme öngörülmektedir? Ne zaman organik gübre kullanımına geçilecektir? Çayda kullanılacak organik gübre nereden, hangi şirketlerden temin edilecektir? Organik gübre kullanımının neden olacağı rekolte düşüşü nedeniyle üreticinin gelir kaybını hangi yöntemle, nasıl telefı edilecektir? Bu konuda yasal ve idari düzenlemeler yapılmakta mıdır?

11710

8- Çay tarımında çay üreticilerinin şirketler karşısında ayakta kalmasını, pazarlık yapma gücünü artıran ve gerektiğinde kendi yaş çayını kendi fabrikalarında işleyerek kuru çay üretmesini sağlayan, kooperatif ve üretici sendikalarını teşvik etmek için yasal ve idari düzenlemeler düşünüyor musunuz? Üreticilerin kooperatifleşmesi ve sendikalaşması için neler yapılabilir?

9- Değişen iklim koşulları, küresel iklim değişiminin çay tarımına etkilerinin ne olacağına dair bir araştırma mevcut mudur? Bu yönde bir çalışmanız var mıdır?

10- 2006 Yılında, ÇAYKUR'un satış, reklam ve pazarlama işleri için ÇAYKUR'un da yüzde 10 gibi hissesinin bulunduğu Çaytaş adında şirket kurulmuştur. Sayıştay'ın 2015 raporunda Çaytaş'ın ÇAYKUR'u zarara uğrattığı belirtmiştir. Çaytaş'ın yaptığı reklam faaliyetleri ile çaylar satılmamış stoklarda kalmaya devam etmektedir. Kurulduğu günden bu yana Çaytay adlı şirkete ne kadar reklam ve tanıtım ücreti ödenmiştir?